

El complement indirecte i els datius

per David Casellas i Gispert

Aquests dies, revisant el material de crèdits comuns editats per a l'aplicació de l'ensenyament secundari obligatori, m'he adonat que solament un llibre (entre més d'una dotzena) explica correctament el que és el complement indirecte. Quasi tots els llibres diuen que el complement indirecte (CI) pot anar introduït per les preposicions *a* o *per a*, la qual cosa, com ja veurem, no és del tot certa. Per això, he cregut oportú d'exposar aquest tema amb detall.

El complement indirecte és un sintagma preposicional introduït sempre per la preposició *a* i exigit pel verb. El vertader complement indirecte, per tant, haurà d'aparèixer obligatòriament (o bé, quan és genèric, ser sobreentès) en verbs com *agradar*, *dir*, *prometre*, *dir*, *suggerir*, *ensenyar*... A més, sempre haurà de representar un ésser animat o un nom d'un col·lectiu o institució composta d'éssers animats (universitat, conselleria...).

Hi ha, però, un complement molt semblant al CI, el qual anomenarem datiu de finalitat o destinació. La semblança del datiu de finalitat respecte al CI és que ambdós complements són pronominalitzables per *li*; en canvi, es diferencien pel fet que un és exigit pel verb i l'altre és opcional. Vegem-ne algun exemple:

- [1a He comprat les flors **a la florista de sota casa**. (CI)
[1b He comprat flors **per a la meva xicota**. (Datiu)

Fixeu-vos en la diferència de significat entre ambdues oracions. En [1a el complement indirecte és el beneficiari de l'acció (rep el benefici, els diners); en canvi, en [1b el datiu és el destinatari, que passarà a ser el beneficiari en una acció posterior si s'acompleix la intenció del subjecte:

- [2 He donat **a la meva xicota** les flors que vaig comprar a la florista de sota casa.

Així, l'oració [2 és la conseqüència lògica de [1b, i el destinatari es converteix en el beneficiari de l'acció.

La confusió entre aquests dos complements ve donada perquè ambdós són pronominalitzables per *li* i el datiu de finalitat admet tant la preposició *per a* com la preposició *a*. En canvi, un complement indirecte variarà de significat si li canviem la preposició:

- [3a He donat un regal **a** en Miquel = he donat (a algú) un regal **per a** en Miquel.
[3b Han construït cases **per** als pobres = han construït cases **als** pobres.

Fixeu-vos que el verb *construir* no exigeix un complement indirecte, contràriament al verb *donar*.

Pel que fa a la pronominalització, l'origen del problema l'hem d'anar a cercar en el llatí. En llatí les funcions dels mots venien determinades per sis formes diferents, corresponents a sis casos (nominatiu, vocatiu, acusatiu, genitiu, datiu i ablatiu). Les llengües romàniques, en perdre les declinacions, introdueixen l'ús de les preposicions per a diferenciar les funcions que en llatí es distingien amb els casos. Malgrat tot, alguns mots conserven algunes formes de la declinació llatina. Això passa especialment en els pronoms que, segons la funció que realitzin, tenen una forma diferent: *jo* (subjecte), *mi* (precedit de preposició), *me* (clíctic); *el* o *la* (acusatiu), *li* (datiu).

Això ens explica que complements amb funcions diferents pronominalitzin de la mateixa forma, ja que hi

ha un manteniment de l'antic sistema llatí, en què el cas datiu s'usava per a expressar les funcions de complement indirecte, datiu ètic, datiu de finalitat, datiu possessiu... Per això, malgrat que els complements circumstancials de finalitat o destinació en català siguin funcionalment diferents dels complements indirectes (els uns són opcionals i els altres són exigits pel verb), pronominalitzen igual i els podem englobar dins un grup de complements datius, sense confondre aquest terme amb el de complement indirecte.

També hem de tenir en compte que la confusió pel fet que en moltes oracions callem el vertader complement indirecte, perquè ja hi és sobrentès, i sembla que el complement datiu n'ocupi el lloc. Vegeu com en [1a és obvi que unes flors se solen comprar a una florista; per tant, en [1b no explicitem el complement indirecte. Però queda clar que de complement indirecte (pel fet de ser exigit pel verb) només n'hi pot haver un, per la qual cosa l'altre ha d'ésser un altre complement (un complement opcional):

[4 He comprat les flors per a la meva xicota, a la florista de sota casa.

Així, el datiu de finalitat precedit per la preposició *per a* expressa la destinació de les flors, la intenció amb què les hem comprades, però el veritable complement indirecte és el complement precedit per *a*, que generalment no esmentarem si no interessa distingir a quina florista hem comprat les flors.

En conclusió, cal distingir aquests dos complements, sintàcticament molt diferents, ja que l'un és exigit pel verb i l'altre és opcional (com els complements circumstancials). Per tant, en l'anàlisi sintàctica, per a simplificar, la manera de fer-ho més correcta és analitzar el datiu de finalitat com un complement circumstancial, però no pas mai com un complement indirecte.

BIBLIOGRAFIA

HERNANZ, M. Lluïsa; BRUCART, José M. *La sintaxis*. Barcelona: Ed. Crítica, 1987.

HERNANDEZ, Carlos. *L'oració simple*. Universitat de València, 1989.

RAMOS, Joan Rafel. *Introducció a la sintaxi*. Edicions Tàndem.

SÁNCHEZ, Carlos E. (1988). Hacia una nueva definición del complemento indirecto en español. *Estudis de sintaxi: Estudi General 8*. Col·legi Universitari de Girona i UAB.

VILA I COMAJOAN, Carme. *Sintaxi bàsica del català*. Barcelona: Ed. Barcanova, 1990.

